ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Ludmily Valentové a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce: **F. Š.,** proti žalovanému: **Okresní soud ve Vsetíně,** Horní náměstí 5, Vsetín, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 22 A 61/2012 – 33, ze dne 17. 5. 2012,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Odůvodnění:

Žalobce (dále „stěžovatel“) podal dne 11. 5. 2012 u Krajského soudu v Ostravě (dále „krajský soud“) žalobu na ochranu proti nečinnosti, kterou směřuje proti Okresnímu soudu ve Vsetíně, konkr tvrdí, že soud nerozhodl o žádosti o poskytnutí informace, č. j. Sin 12/2011- 1 ze dne 22. 7. 2011, která mu byla dodána do datové schránky s účinky doručení dne 23. 7. 2011 v zákonné lhůtě. Dále uvádí, že stížnost na postup soudu při vyřizování žádosti o poskytnutí informace nevedla k nápravě, ministerstvem spravedlnosti o ní nebylo dosud rozhodnuto, požadované informace soud, jakožto povinný subjekt neposkytl.

Současně s podanou žalobou požádal stěžovatel o osvobození od soudních poplatků, uvedl, že je svobodný, bez vyživovací povinnosti, jeho měsíční příjem tvoří dávky státní sociální podpory (příspěvek 3356 Kč na bydlení) a dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí 3410 Kč) a doplatek na bydlení 2463 Kč měsíčně, dluhy vyčíslil ve výši cca 190 000 Kč. Krajský soud žádost stěžovatele posoudil podle ust. § 36 odst. 3

zák. č.150/2002 Sb., a dospěl k závěru, že stěžovatel je schopen zaplatit alespoň část soudního poplatku, a to ve výši 200 Kč.

Usnesením krajského soudu ze dne 17. 5. 2012, č. j. 22 A 61/2012 - 33 bylo stěžovateli přiznáno osvobození od soudních poplatků ve výši 90%, současně jej krajský soud vyzval k uhrazení soudního poplatku ve výši 200 Kč.

Proti tomuto usnesení podal stěžovatel kasační stížnost, přitom současně požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů a o osvobození od soudního poplatku za podání kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud předně konstatuje, že předmětem kasační stížnosti je rozhodnutí, jímž nebylo stěžovateli přiznáno plné osvobození od soudního poplatku; za této situace by trvání na podmínce uhrazení poplatku pro kasační řízení vedlo k vlastnímu popření cíle, jenž účastník podáním kasační stížnosti sledoval, a znamenalo by řetězení řešeného problému, které by ve svém důsledku popíralo smysl samotného řízení, jehož předmětem je posouzení zákonnosti napadeného usnesení (viz např. rozsudek NSS ze dne 21. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 87). Ze stejného důvodu v kasačním řízení proto není třeba naplnění podmínky řízení dle ust. § 105 odst. 2 s. ř. s., neboť pro posouzení otázky ustanovení advokáta podle ust. § 35 odst. 8 s. ř. s., je určující naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.).

S přihlédnutím k uvedenému proto Nejvyšší správní soudní poplatek za kasační stížnost ani povinné zastoupení advokátem nevyžadoval, pro nadbytečnost proto nerozhodoval o žádosti stěžovatele o ustanovení advokáta a osvobození od soudního poplatku za kasační stížnost.

V kasační stížnosti stěžovatel namítá nepřezkoumatelnost usnesení krajského soudu pro nedostatek skutkových důvodů. Poukazuje na ust. § 1 nař. vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima, podle něhož částka životního minima jednotlivce činí 3410 Kč měsíčně. Konstatuje, že dávky pomoci v hmotné nouzi představují nedotknutelnou částku, která přísluší každému, kdo je v hmotné nouzi, z této částky nelze provádět žádné srážky, poukazuje rovněž na to, že i řízení před soudy ve správním soudnictví o návrhu na jehož základě je rozhodováno o dávkách pomoci v hmotné nouzi je ex lege od soudního poplatku osvobozeno.

Stěžovatel považuje za zcela nepřezkoumatelný závěr krajského soudu, že „*žalobce je schopen zaplatit alespoň část soudního poplatku. jeho příjem sice tvoří sociální pomoc od státu, avšak žije sám, nemá žádné vyživovací povinnosti ani zvýšené náklady*“. Důvody, které soud uvedl zcela pomíjí a nereflektují skutečnost, že životní minimum je minimální hranice fyzické osoby sloužící k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a nelze z něj provádět žádné jiné srážky.

Nejvyšší správní soud nemohl při posuzování kasační stížnosti stěžovatele odhlédnout od usnesení zdejšího soudu č. j. 1 Ans 8/2012 – 43, ze dne 20. 6. 2012, kterým bylo stěžovateli odňato osvobození o soudního poplatku a byla mu uložena poplatková povinnost ve věci podané kasační stížnosti. Jakkoli ve věci nyní projednávané se nejedná o

zpoplatnění kasační stížnosti, ale splnění poplatkové povinnosti za podanou žalobu, je nutno na splnění podmínek, pro které má být stěžovateli přiznáno částečné či plné osvobození, nahlížet stejnou optikou.

Má-li proto Nejvyšší správní soud nyní v řízení o kasační stížnosti stěžovatele, která směřuje proti usnesení krajského soudu, kterým mu bylo přiznáno částečné osvobození od soudního poplatku (ve výši 90%), zkoumat, zda krajský soud nepostupoval v rozporu se zákonem, nepřiznal-li stěžovateli úplné osvobození od soudního poplatku, nemůže odhlédnout od objektivní situace, která na straně stěžovatele existuje a od závěrů, k nimž zdejší soud stran schopnosti stěžovatele ke splnění poplatkové povinnosti dospěl.

Nejvyšší správní soud v citovaném usnesení ze dne 20. 6. 2012, č. j. 1 Ans 8/2012 - 43, stran majetkových poměrů stěžovatele a jejich vyhodnocení z hlediska potřebnosti osvobození v soudním řízení mimo jiné konstatoval: *„Individuální osvobození od soudních poplatků je procesním institutem, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých sociálních poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích"), který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku, popř. k dalším rozhodným okolnostem, přičemž účastník žádající o osvobození od soudních poplatků je povinen soudu své majetkové a sociální poměry prokázat věrohodným způsobem. Pro posouzení majetkových poměrů žadatele je třeba zohlednit nejen výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale také jeho možnost opatřit si tyto prostředky. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo (srov. rozsudek NSS ze dne 19. 8. 2010, č. j. 7 Ans 3/2009 – 184).*

Z citovaného usnesení se rovněž podává, že stěžovatel současně se žádostí o osvobození od soudních poplatků zaslal prohlášení o svých osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 22. 5. 2012, v něm uvedl, že nemá žádné příjmy, neboť nemá zaměstnání, nepodniká, nemá ani příjmy z jiných zdrojů (např. nájemné, dary, výhry). Nevlastní žádný majetek větší ceny (např. nemovitosti, motorové vozidlo). Dále uvedl, že je osobou v hmotné nouzi a pobírá státní příspěvky podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, které dále doložil oznámeními Úřadu práce – krajské pobočky ve Zlíně, kontaktního pracoviště Rožnov pod Radhoštěm, ze dne 24. 1. 2012, o přiznání pomoci v hmotné nouzi - *příspěvku na živobytí* ve výši 3410 Kč, a ze dne 1. 4. 2011, o přiznání dávky státní sociální podpory – *příspěvku na bydlení* ve výši 3356 Kč, a dále oznámením sociálního odboru Městského úřadu Rožnov pod Radhoštěm ze dne 13. 4. 2011, o zvýšení dávky – *doplatku na bydlení* ve výši 2463 Kč (celkem 9229 Kč měsíčně). Celkové náklady na bydlení stěžovatele mají činit 6033 Kč, jeho dluhy údajně přesahují 190 000 Kč, žádné jiné závazky nemá.

Z výše uvedených listin, z nichž vychází soud i ve věci nyní projednávané je nepochybné, že v případě stěžovatele jde o nemajetnou osobu a jeho majetkové poměry v zásadě odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Jak již však bylo uvedeno výše,

soud při posuzování otázky, zda bude osvobození od soudních poplatků stěžovateli přiznáno či nikoliv a v jaké míře, zohledňuje i další okolnosti.

Nejvyšší správní soud ve svém výše citovaném usnesení rovněž poukázal na to, že nelze při posuzování potřebnosti pominout okolnost, která mu je známá z jeho vlastní úřední činnosti, a sice že stěžovatel v současné době vede s různými správními orgány řadu podobných sporů: *„Jen samotný Nejvyšší správní soud eviduje v posledních dvanácti měsících více než desítku věcí, v nichž je stěžovatel účastníkem (vedle právě projednávané věci je to sp. zn. 1 Ans 2/2012, sp. zn. 2 Ans 1/2012, sp. zn. 5 Ans 10/2012, sp. zn. 3 Aps 2/2012, sp. zn. 1 As 102/2012, sp. zn. 1 As 79/2012, sp. zn. Na 4/2012, sp. zn. Nad 16/2012, sp. zn. 2 Ans 8/2011 a sp. zn. 7 Ans 9/2011). V takovém případě je z hlediska posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků podstatné zkoumat, zda stěžovatel, u kterého jsou jinak objektivně dány důvody pro úplné osvobození od soudních poplatků, dobrodiní osvobození od soudních poplatků nezneužívá k volnému a nijak neomezenému vedení soudních sporů. Pokud by tomu tak bylo, byl by dán zvlášť závažný důvod, pro který by bylo spravedlivé a legitimní osvobození od soudních poplatků stěžovateli odepřít.“. Je pravdou, že četnost sporů sama o sobě ještě nemusí vypovídat o samoúčelnosti stěžovatelových podání. Ve spojení s dalšími okolnostmi týkajícími se dané věci však může být relevantním ukazatelem svědčícím v jeho neprospěch (srov. k tomu rozsudek NSS ze dne 12. 8. 2010, č. j. 1 As 54/2010 - 29). Takovou další okolností v případě stěžovatele je jeho specifický procesní postup, ze kterého se jeví, že stěžovateli ve skutečnosti nejde o rychlé a efektivní meritorní vyřešení nebo přezkoumání jeho věci (zde vydání rozhodnutí ve věci ve smyslu § 65 s. ř. s.), ale právě o samotné vedení předmětného řízení či snad o „dohled“ nad činností orgánů veřejné moci, které v jeho věcech rozhodují. Zdejšímu soudu je kromě toho stěžovatel znám z jeho úřední činnosti i tím, že v předmětných řízeních produkuje velmi rozsáhlá a četná podání, které orgánům veřejné moci zasílá prostřednictvím datové schránky a o nichž si též vede vlastní spisy s vlastní spisovou značkou v papírové podobě. Celkovou agendu ve svých četných sporech eviduje na vlastních internetových stránkách.“*

V nyní projednávané věci se stěžovatel žalobou domáhal ochrany před nečinností žalovaného, spočívající v n nerozhodnutí o žádosti o poskytnutí informace, která mu byla dodána do datové schránky v zákonné lhůtě. Aniž by zdejší soud předjímal rozhodnutí ve věci, jež je předmětem řízení o žalobě, má za to, že spor vyvolaný stěžovatelem není takové povahy, aby měl vztah k podstatným okolnostem jeho životní sféry. Netýká se, a to ani nepřímo, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Samozřejmě i takové spory, jako je právě spor v této věci, má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Obecně však neexistuje žádný důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků (srov. k tomu rozsudek NSS ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66). Nemajetnost nemůže být bez dalšího důvodem, aby se nemajetná osoba mohla volně a bez jakýchkoliv omezení realizovat v podávání četných podání k soudu.

Nejvyšší správní soud proto konstatuje, že byť by samotné majetkové poměry stěžovatele snad svědčily o tom, že jsou dány zvlášť závažné důvody pro plné osvobození od soudních poplatků, s přihlédnutím k ostatním okolnostem výše uvedeným, se zcela

ztotožňuje se závěrem, který stran osvobození od soudního poplatku ve výši 90% učinil krajský soud. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně“ (viz cit. rozsudek č. j. 7 As 101/2011 – 66, resp. rozsudek ze dne 6. 6. 2012, č. j. 2 Ans 6/2012 - 12).

Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost stěžovatele důvodnou, proto ji dle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud rozhodl o kasační stížnosti stěžovatele bezprostředně pro provedení nezbytných procesních úkonů, nerozhodoval již samostatně o odkladném účinku, o nějž stěžovatel požádal.

O nákladech řízení rozhodl soud v souladu s ust. § 60 odst. 3 ve spojení s ust. § 120 s. ř. s.; stěžovatel nebyl ve věci úspěšný, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému žádné náklady ve věci kasační stížnosti nevznikly, proto mu soud žádnou náhradu nákladů nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. července 2012

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu